

Genezing volgens Johannes 9

K. Harmannij

De tekst is bekend: Jezus en zijn discipelen blijven staan bij een man die vanaf zijn geboorte blind is. De discipelen hebben hun oordeel klaar: 'Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, dat hij blind geboren is?' Maar Jezus geeft hun een verrassend antwoord: 'Noch deze heeft gezondigd noch zijn ouders, maar de werken Gods moesten in hem openbaar worden'.

Deze tekst wordt vaak aangehaald om te betogen dat je voorzichtig moet zijn met het leggen van een verband tussen ziekte en zonde. En terecht. Al moet je wel uitkijken dat je daarin niet doorslaat: alsof er totaal geen verband zou zijn. De Bijbel maakt duidelijk dat er wel degelijk verband bestaat: zonder zonde zou er op deze wereld ook geen ziekte zijn. Zieken heten wel 'door de satan gebonden' (Luc. 13:16), en de genezing door Jezus wordt als een ware bevrijding begroet. Ook kan een bepaald ziektegeval het gevolg zijn van een bepaalde zonde. Dat staat niet alleen in het Oude Testament, maar ook wel in het Nieuwe (bijv. Hand. 13:11).

Johannes 9 maakt echter duidelijk dat dit laatste niet altijd opgaat. Dus heb je niet het recht om iemand anders die ziek is, te veroordelen als een speciale zondaar. Het is beter om jezelf te beproeven, als je zelf eens de griep hebt: hoe heb ik geleefd? Heb ik me soms druk gemaakt voor dingen die het niet waard waren, terwijl ik wat werkelijk waardevol was, te veel uit het oog verloor? Maar een ander om zijn ziekte bij voorbaat veroordelen, is onjuist.

Vraagtekens

Toch zou het jammer zijn, wanneer dit de enige les blijft die we uit Johannes 9 willen trekken. Want dan komen we eigenlijk niet verder dan de discipelen, die ook niet meer wisten te vragen dan naar het verband tussen ziekte en zonde. Terwijl de Here Jezus verder kijkt: 'de werken Gods moesten in hem openbaar worden'.

Dat is wel een uitspraak die je aan het denken zet. Eerst ben je blij: gelukkig neemt Jezus het op voor deze blinde man. Hij wordt niet beschuldigd van een speciale zonde, maar mag een plaats hebben in het grootmaken van onze God. Maar vervolgens zet je toch vraagtekens: als er dan geen speciale zonde was, was het dan wel eerlijk van God om deze man levenslang in het donker te zetten? Wat mogen dat dan voor bijzondere 'werken Gods' zijn, als ze het waard zijn om iemand het licht in zijn ogen te ontzeggen?

Je kunt immers niet volstaan met te wijzen op de genezing die zo meteen volgen gaat. Want als dat alles was, zou God wel erg veel lijken op die brandweerman, die zelf branden stichtte om ze vervolgens weer te kunnen blussen. God zou iemand blind maken, om te bewijzen hoe goed zijn Zoon blinde mensen genezen kan. Maar zou dat werkelijk alles zijn, als het gaat om de grote werken van God?

Daglicht

Nu blijkt wel uit het hele Johannes-evangelie dat er inderdaad meer aan de hand is. Johannes geeft in zijn beschrijving namelijk niet veel wonderen van de Here Jezus door. En als hij het doet, is het vaak in verband met een bepaalde les die Jezus aan de mensen wilde leren. Zo in hoofdstuk 5: eerste de genezing - op de sabbat - van een man die achtendertig jaar in Betesda gelegen had, en vervolgens een debat over de autoriteit van Jezus als de Zoon van God. Of in hoofdstuk 6: eerst het wonder dat vijf broden genoeg blijken te zijn om vijftuizend man te verzadigen, daarna het onderwijs over Jezus zelf als het levende brood uit de hemel.

Iets dergelijks tref je aan in Johannes 9. Niet dat de genezing van deze blinde gevolgd wordt door een breedvoerige preek van Jezus. Juist niet: het wordt een uitgebreid verslag van de verwarring die deze genezing teweeg brengt, met alleen aan het begin en het eind enkele korte opmerkingen van Jezus.

Die opmerkingen zijn echter wel uiterst leerzaam. Ze gaan ook over 'licht' en over 'zien'. In de verzen 4 en 5 noemt Jezus Zichzelf het licht van de wereld, waardoor de tijd dat Hij op aarde is, als 'dag' kan worden aangeduid: uren waarin het licht genoeg is om te werken. Doordat het licht is, kun je immers zien wat je doet. In het donker ben je als een blinde; in het licht van Jezus Christus kun je weer zien wat je doen moet.

In vers 39 werkt Jezus dit naar twee kanten uit: 'Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat wie niet zien, zien mogen, en wie zien, blind worden'. Dat laatste kan dus ook gebeuren: dat je door ongelovig verzet tegen de Christus het juiste zicht kwijtraakt. Wie zijn licht verwerpt, komt in het donker te zitten. In het verband van dit verhaal denk je dan al gauw aan de Farizeeën. Die voelen zich inderdaad aangesproken: 'Zijn wij soms ook blind?' Maar Jezus geeft geen krimp: 'Indien gij blind waart, zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: wij zien; daarom blijft uw zonde'.

Duidelijk is dat Jezus meer wil bereiken dan dat onze ogen goed functioneren. Hij wil dat we onze ogen ook goed gaan gebruiken, om te doorzien wat hier gebeurt, en zo te ontdekken wie Jezus eigenlijk is.

Duister

Wat wij dan zien in het hele verhaal van Johannes 9, is een blinde man van wie de ogen opengaan voor Jezus als de vervulling van het Woord van God. Dat zag hij aan het begin nog niet: hij wordt niet genezen omdat hij zijn geloof belijdt, maar enkel omdat de aandacht van Jezus en van zijn discipelen op hem viel. Maar aan het eind weet hij het zeker: de Man die mij genezen heeft, is meer dan een wonderdokter. Hij is de Here aan wie we ons gelovig kunnen toevertrouwen. Tegelijk ontdekken we hoe de Farizeeën het niet willen zien. Tot tweemaal toe ondervragen ze de man over wat er gebeurd is. Ook zijn ouders worden opgeroepen als getuigen. Maar zelfs als de zaak toch eigenlijk zonneklaar is, blijven zij zich gedragen als mensen die in het duister tasten: 'Wij weten dat God tot Mozes gesproken heeft, maar van deze weten wij niet, vanwaar Hij komt' (vs. 29). Dat verbaast de man die blind geweest was: 'Hierin is toch iets wonderlijks, dat gij niet weet, vanwaar Hij komt, maar mijn ogen heeft Hij geopend'. Waarom moeilijk doen als je toch duidelijk ziet dat God hier aan het werk is? Je bent toch niet blind? Zoals ook Jezus het dus zegt: 'Indien gij blind waart, zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: wij zien; daarom blijft uw zonde'.

De werken Gods

Wie dit allemaal heeft gezien, kijkt nu ook met andere ogen naar vs. 3: 'Noch deze heeft gezondigd noch zijn ouders, maar de werken Gods moesten in hem openbaar worden'. Je kunt lang en breed praten over de oorzaak van je kwalen, zonder dat je er iets mee opschiet. Maar Jezus doet meer: Hij werpt licht op de werkelijke oorzaak van al onze problemen (de mens die zijn ogen sloot voor God) en Hij wijst aan langs welke weg God ons daarvan bevrijden wil: doordat we oog krijgen voor de Zoon, in wie God weer licht brengt in onze duistere wereld.

Dat is genezing volgens Johannes 9: niet slechts dat blinde ogen opengaan, maar dat die open ogen mogen ontdekken welke grote dingen God doet door zijn Zoon.

Totaalpakket

Daarmee bouwt Jezus geen tegenstelling tussen het zien met 'lichamelijke' ogen en het 'geestelijk' zien, alsof de 'lichamelijke' genezing eigenlijk maar bijzaak was. Het een hoort juist bij het ander: omdat Gods werken openbaar moeten worden, worden de ogen van de blinde geopend.

Maar dat geldt dan ook van de andere kant: wanneer iemand Gods werken niet wil zien, heeft hij het recht op goede ogen verspeeld. Dat is immers vs. 39: 'Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat wie niet zien, zien mogen, en wie zien, blind worden'. Jezus brengt licht voor verblinde mensen, maar wie dat niet wil zien, die mag het ook niet meer.

Het gaat dus steeds om een 'totaalpakket': het geschenk van God dat we ogen hebben om te zien, én de eis dat we die ogen gebruiken om God te zien, zoals Hij Zich laat kennen in wat Hij doet.

Door de zonde is dat totale pakket bedorven. De mensen wilden God niet meer zien. Ze hebben zich overgegeven aan 'de begeerte der ogen' (1 Joh. 2:16). Maar dan slaat God hun ogen dicht! Vandaar dat er in deze wereld zoveel blinde mensen zijn. Niet zij hebben gezondigd, of hun ouders, maar wij: hun blindheid is een aanklacht tegen al die mensen die het zoeken in een kijkcultuur zonder God.

Jezus is echter gekomen om dat totale pakket weer goed te maken: Hij maakt ogen gezond én richt die ogen weer op het licht van God.

Die beide elementen zijn niet los verkrijgbaar. Het bestaat niet dat mensen die tot geloof gekomen zijn, altijd blind zouden blijven. Hun ogen moeten opengaan, zodat ze voor eeuwig hun Heiland mogen zien. Maar het bestaat ook niet dat mensen die stelselmatig langs Jezus Christus heen kijken, toch altijd goede ogen zouden houden. Hun wacht de eeuwige duisternis!

Ziekte en zonde

Het is daarom niet erg verstandig om bij ziekte enkel te vragen om genezing. Want wat moet een zondig mens met zoveel nieuwe krachten? Als God het niet verhoedt, werk je jezelf ermee kapot. Je kunt beter vragen om het totaalpakket van het komende Koninkrijk: de Geest van Jezus Christus, die de complete mens geneest. Van ziekte en van zonde.

En zo komen we toch weer terug op het verband tussen ziekte en zonde. Dat is er inderdaad: het een veroorzaakt het ander. Dus zal het een niet kunnen verdwijnen zonder het ander. Maar eenmaal zullen we van beide kwalen worden bevrijd: als Jezus Christus komt. In Hem zien we de grote werken van God, als we voorgoed worden genezen van alle kwaad.

Voor de verwerking:

1. Denk eens na: waar gebruikt u zoal uw ogen voor? Waar kijkt u graag naar? Wat doet u met het licht van Jezus Christus? Ziet u dat?
2. Dit verhaal gaat over ogen en zien. Je zou daar ook andere dingen voor kunnen invullen: oren en horen, stem en spreken, benen en lopen, verstand en denken. Elke keer weer even ontdekkend!
3. Weet u het nog, laatst, toen u zo verkouden was? Bent u daar wijzer van geworden? Misschien kan het alsnog?
4. Wat voor gevoelens hebt u, als u plotseling geconfronteerd wordt met iemand die ernstig lichamelijk gehandicapt is? Zou Johannes 9 kunnen helpen om daar wat lijn in aan te brengen?